

Sygn. akt V CSK 56/14

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa A. B.

przeciwko S. T.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 września 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 24 maja 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wniesioną przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] oddalającego apelację pozwanej S. T. od wyroku Sądu Okręgowego wydanego w sprawie z powództwa A. B. o zapłatę zachowku zważyć należy, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, silnie nacechowanym pierwiastkiem publicznoprawnym, a jej rolą nie jest korygowanie wszelkich orzeczeń sądowych zawierających ewentualne uchybienia, ponieważ tę funkcję realizują zwyczajne środki zaskarżenia i skarga o wznowienie postępowania. Skarga kasacyjna służy ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego oraz eliminowanie orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub oczywiście niezgodnych z prawem. Taka konstrukcja i rola skargi kasacyjnej powoduje konieczność poddania jej kontroli wstępnej pod kątem spełniania kryteriów kwalifikujących do przedstawienia skargi Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Rzecznik Praw Obywatelskich powołał się w skardze na jej oczywistą zasadność, a więc przesłankę wskazaną w art. 398⁹ § 1 punkt 4 k.p.c. Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tej przesłance wymaga wykazania przez skarżącego niewątpliwej, widocznej na pierwszy rzut oka (prima facie) bez konieczności pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczności wykładni lub zastosowania prawa materialnego lub procesowego z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. nie publikowane

postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08). Skarżący powinien zawrzeć w skardze wyodrębniony wywód prawny wskazujący, w czym przejawia się zarzucana „oczywistość” naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (por. nie publikowane postanowienia SN: z dnia 5 września 2008 roku, I CZ 64/08, dnia 19 grudnia 2001 roku, IV CZ 200/01, z dnia 9 czerwca 2008 roku, II UK 37/08).

Skarżący upatruje oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej w odmowie zastosowania przez Sąd drugiej instancji art. 5 k.c. w celu obniżenia przysługującego powódce – córce zmarłego spadkodawcy testamentowego zachowku mimo, że zdaniem skarżącego istniały w sprawie podstawy do obniżenia zachowku w oparciu o zasady współżycia społecznego. Tymczasem z twierdzeń i wniosków zawartych w apelacji pozwanej wynika, że w toku postępowania przed Sądem pierwszej i drugiej instancji S. T. nie tyle domagała się obniżenia przypadającej uprawnionej kwoty zachowku, ile zastosowania innego od przyjętego przez Sąd Okręgowy sposobu jego rozliczenia. Pozwana wnosiła bowiem o zasądzenie od niej na rzecz powódki kwoty 15.829,36 złotych i o „przeniesienie na rzecz powódki prawa własności 15 udziałów w Z. spółce z o.o. w B.”, nie kwestionując przy tym wyceny wartości udziałów dokonanej w opinii biegłego sądowego. Na brak sporu co do wartości składników majątkowych wchodzących w skład spadku oraz na brak zastrzeżeń pozwanej co do wartości spadkowych udziałów wskazuje także sam skarżący. Sąd Apelacyjny rozważył starannie dopuszczalność proponowanego przez pozwaną sposobu rozliczenia zachowku, a także argumentację obu stron co do istnienia w niniejszej sprawie przesłanek do zastosowania art. 5 k.c., czemu dał wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Przypomnieć trzeba, że uprawniony może otrzymać należny mu zachówek w postaci powołania do spadku, zapisu lub uczynionej przez spadkodawcę na jego rzecz darowizny (art. 991 § 2 k.c.). Gdy jednak to nie nastąpi, przysługuje mu - w myśl powołanego przepisu - przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku, co prowadzi do jednoznacznego wniosku, że o powstaniu na rzecz uprawnionego do zachowku roszczenia

przeciwko spadkobiercy o pokrycie lub uzupełnienie w pieniądzu zachowku rozstrzyga tylko to, czy otrzymał on w całości należny mu zachówek w postaci powołania do spadku, zapisu lub uczynionej przez spadkodawcę na jego rzecz darowizny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 roku, II CK 444/02, OSP 2007/4/51). Obniżenie przysługującej uprawnionemu sumy należnej tytułem zachowku na podstawie art. 5 k.c. może mieć miejsce tylko wyjątkowo (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1981 r., III CZP 18/81, OSNC 1981/12/228, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 215/03, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 215/03, niepubl.), w szczególności gdy za takim rozstrzygnięciem przemawia wyjątkowo naganna postawa moralna uprawnionego, czego w niniejszej sprawie nie wykazano.

W konkluzji powyższych rozważań stwierdzić należy, że skarżący nie wykazał w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oczywistej, widocznej natychmiast i bez konieczności jakiegokolwiek analizy, błędności zaskarżonego orzeczenia w przyjętym powyżej rozumieniu, stąd na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

W związku z osobą skarżącego kwestię kosztów postępowania kasacyjnego reguluje ustawa - art. 398¹⁸ k.p.c.